

## 4. POTOP

### *Pregled*

Mnogi ljudi su preispitali istoričnost biblijske priče o potopu tvrdeći da takav globalni događaj nije u skladu sa savremenim naučnim pogledima na istoriju prirodnog sveta. Ipak kolosalni potop zabeležen je u kolektivnom kulturnom nasleđu mnogih naroda koji su međusobno udaljeni, širom sveta, ne samo na starom Bliskom istoku, u Mesopotamiji, Egiptu i Grčkoj. Narativi o potopu pronađeni su Indiji, Kini, među prastarim naseljenicima Irske, među pripadnicima Maja u Mesoamerici, među starosedecima Amerike, starosedecima Južne Amerike i Afrike, čak i među aboridžinskim plemenima Australije. Činjenica da savremena nauka ne može da opravda istoričnost globalnog potopa nije dokaz da se taj događaj nije nikad dogodio. Neuspeh moderne nauke da objasni potop je samo još jedan dokaz ograničenosti nauke, naročito onda kad se bavi sa natprirodnim stvarima kao što potop iz 1. Mojsijeve jeste.

Ove sedmice, nećemo proučavati biblijsku priču ovog kosmičkog događaja da bismo je razumeli iz naučne perspektive. Mi ne posedujemo sve informacije da bismo mogli da shvatimo ovaj fenomen. Izuzev naučnih diskusija, puno pitanja će biti razmatrano. Temeljno pitanje teče se samog Boga: Čemu nas ova priča uči o Bogu Biblije i o Njegovim putevima? Gnostički filozof Marcion iz Sinope (85-160 god.), kao i mnogi drugi Hrišćani nakon njega, koristili su potop da pokažu da je Bog Starog Zaveta bio nasilan i okrutan Bog, dijametralno različit od Isusa – Boga ljubavi.

### *Komentar*

**Bog pravde.** Nakon Stvaranj i Pada, neposlušnost naših praroditelja eskalirala je sve do trenutka dok pokvarenost i zlo nije ispunilo svet. Od vremena Kaina i Avelja svet je postao podeljen na dve grupe. Zanimljivo je da je svaka geneološka linija definisana na osnovu odnosa sa Bogom koji su imali njeni pripadnici. Dok Kainova geneologija (1. Mojsijeva 4,17-22) počinje njegovim odbacivanjem Boga (1. Mojsijeva 4,16), Setova geneologija (1. Mojsijeva 5,1-32) počinje sa Božijim obličjem (1. Mojsijeva 5,1). Ovaj kontrast objašnjava zašto je kasnije Kainova linija nazvana „sinovi čovečiji“, dok je Setova linija poistovećena sa „sinovima Božijim“ (1. Mojsijeva 6,1.2). Nije ni čudo što je Bog zabrinut kada je primetio da se ove dve linije mešaju stvarajući time novu geneološku liniju koja je u otvorenoj pobuni protiv Boga. Fraza „uzimaše ih... koje hteše“ (1. Mojsijeva 6,2) sugeriše nameru „sinova Božijih“ da zameni i suproti se Božijoj zamisli za brak koja je ilustrovana rečima „On uze“ ženu i prinese je Adamu (1. Mojsijeva 2,22). „Sinovi Božiji“ žele da zauzmu Božije mesto što je stav prikazan u rečima „vidjevši... da su lepe“ (1. Mojsijeva 6,2). Na jevrejskom je to ista reč *tob*, tj. „dobro“ (ovde je prevedeno „lepe“) koju je Bog iskoristio prilikom stvaranja kada „vide Bog da je dobro“ (1. Mojsijeva 1,4.10.12.18.21.25). Ovo menjanje Boga vodi „sinove Božije“ ka tome da počine stvari koje više nisu u skladu sa Božijim zakonima postavljenim prilikom stvaranja, već su u skladu sa njihovim grešnim željama.

U međuvremenu, korišćenje množine – žene – sugeriše početak poligamije, a fraza „koje hteše“ sugeriše divlje i nekontrolisane seksualne aktivnosti koje su izvan granica božanskog zakona. Fraza „uzimaše ih... koje hteše“ (1. Mojsijeva 6,2) čak ima prizvuk

služenja sebi, nasilja i silovanja (vidi 1. Mojsijeva 39,14.17). Svi ovi seksualni činovi nisu samo odbacivanje Boga, već i nasilje nad ženama.

Biblijski tekst izveštava da je Bog video pokvarenost/nevaljalstvo (1. Mojsijeva 6,5). Ovo je već drugi put da biblijski tekst govori o Bogu kao o onom koji „vidi“ (uporedi sa 1. Mojsijeva 6,1-4). Paralelno sa izveštajem o stvaranju, Božanski akt viđenja uvek sledi božansku reč: „A Gospod reče...“ (1. Mojsijeva 6,3). „I Gospod videći da je nevaljalstvo ljudsko veliko na zemlji“ (1. Mojsijeva 6,5). Ovaj stih podseća na refren stvaranja, „I vide Bog... da je dobro“ (1. Mojsijeva 1,4). Ali je ovde originalno „dobro“ (tob) iz Božijeg stvaranja zamenjeno onim što mu je suprotno: pokvarenošću/nevaljalstvom (ra'ah). Božiji sledeći komentar je tragična evaluacija situacije. „Veliko nevaljalstvo/pokvarenost“ se ne odnosi na neka posebna dela ili na povremena zla dela; ono opisuje temeljno i definitivno stanje, bavi se korenom, dubokim motivima ljudskog srca u kojem Bog nalazi radikalno zlo. Čovečanstvo je dostiglo tačku sa koje nema povratka. Bog mora da interveniše sa globalnim potopom da bi sačuvao ostatak ljudske rase od potpune moralne degradacije i samim time od istrebljenja.

**Bog ljubavi.** U ovoj božanskoj intervenciji jezik koji se koristi podseća na stvaranje. Bog je zažalio što je stvorio čoveka. Božansko žaljenje je povezano sa Božanskom tugom. Bogu je „žao u srcu“ (1. Mojsijeva 6,6). Jevrejski glagol 'atsab, tj. „žalost,“ je suprotnost radosti (Nemija 8,10) i odnosi se na mentalni bol (1. Mojsijeva 3,16). Ovo Božije osećanje je povezano sa Njegovom ljubavlju prema ljudima. Značajno je pomenuti da jevrejski glagol *nakham*, koji se prevodi kao „zažaliti/pokajati se“ (1. Mojsijeva 6,6), sadrži pozitivne nijanse milosti i ljubavi. Zbog toga, prevod „zažaliti/pokajati se“ za jevrejsku reč *nakham* ne prenosi u potpunosti Božija osećanja. Božansko „kajanje“ ne znači da se Bog predomislio; umesto toga, ono sadrži elemente milosti i „utehe“. Zbog toga se reč *nakham* nekad pojavljuje kao paralela reči *shub*, tj. „kajanje“ (Jeremija 4,28; Jona 3,9).

Korišćenje reči *nakham* donosi nadu u ovu scenu – mogućnost spasenja kroz potop. Božije emocije otkrivaju Njegovu ljubav prema ljudima. Ipak, Bog izražava svoju ljubav kroz Njegov sud. Božiji odgovor na pokvarenost koji uključuje uništenje je čin ljubavi. Jevrejska reč *makhah*, tj. „uništiti,“ dolazi kroz igru reči koja sa prethodnom rečju *nakham* („kajanje“, „uteha“), što podseća na Božiju tugu i saosećanje prema čovečanstvu preko Noja. Dok *nakham* sugeriše pozitivnu stranu suda, *makhah* otkriva njegovu negativnu stranu. Uz to, reč *makhah* pripada jeziku suda. Još preciznije, ona znači „izbrisati“. Ovo „brisanje“ označava fizičko uništenje koje funkcioniše kao obrnuto stvaranje, delimično brisanje Božijeg stvaralačkog čina. Ali osim fizičkog uništenja, ovaj čin brisanja se takođe odnosi na čin duhovnog brisanja iz knjige života (2. Mojsijeva 32,32.33; Psalam 69,28.29). U biblijskoj misli, ljubav i pravda pripadaju zajedno (Mihej 6,8).

**Bog mudrosti.** Kombinacija ljubavi i pravde je baš on što čini Božiju mudrost onim što ona jeste. Bog ne spašava samo kroz svoju dobru volju i ljubav. Detalji gradnje barke (1. Mojsijeva 6,14-22), koji će omogućiti Noju i njegovoj porodici da prežive potop, su opipljivi dokazi Božije posebne pažnje ka realnosti života. Ovi detaljni delji vezani za gradnju ne samo da svedoče o istorijskoj stvarnosti građenja barke; oni otkrivaju božansku brigu o uspešnosti celog poduhvata. Bog daje precizne instrukcije u tu svrhu. Smolasto drvo i njegova koji su se koristili da se napravi okvir barke, dizajnirani su tako da barka ne propušta vodu. Prozor je takođe isplaniran za vrh barke kako bi u njoj bilo vazduha i svetla.

On je bio smešten na lakat od ivice krova. To je verovatno bila neka vrsta rešetkastog otvora koji se prostirao uz duž krova i propuštao svetlost i vazduh u različite delove barke osvetljavajući je i osvežavajući njenu unutrašnjost time.

Bog koji se brine o gradnji barke je isti Bog koji će kasnije dati detaljne instrukcije o religijskom životu i duhovnom spasenju kroz žrtve u obredima u Svetinji. Zapravo, postoje mnoge paralele između ključnih stvari u gradnji barke i u gradnji šatora od sastanka. Dimenzije barke (1. Mojsijeva 6,15) su date prema istom standardu i istim rečima koje su se koristile za izgradnju kovčega za šator od sastanka (2. Mojsijeva 25,10). Koliko je velika bila barka? Ako je jedan lakat isto što i 18 inča, ili 45 centimetara, 300 lakata za dužinu barke bi onda bilo više od 137 metara; 50 lakata za njenu širinu bi bilo isto što i 22 metra; i 30 lakata za njenu visinu bi bilo isto što i 13 metara. Ove mere nemaju poseban simbolički ili duhovni značaj; oni jednostavno oslikavaju veličanstvo i veličinu tog plovila, koje je bilo tako veliko da je moglo da primi i životinje i ljude u sebe. Ali mnoge paralele između barke i šatora od sastanka nose duboko značenje: Bog koji spašava duhovno, Isus Hristos, je onaj isti Bog stvoritelj koji spašava fizičko i materijalno.

**Pitanja za diskusiju i razlišljanje:** Kakav teološki odnos vlada između pomenute tri Božije dimenzije – pravde, ljubavi i mudrosti?

### ***Primena u životu***

**Ne ubij.** Ključna lekcija potopa tiče se utvrđivanja života. Nakon što je uništio deo svog stvorenja, i nakon smrti svih živih bića koja su se našla izvan barke, Bog kaže „da“ životu. U tom kontekstu, Bog se pridružuje ljudima ne samo zapovešću da se množe, već i zapovešću da ne oduzimaju život jer je život svet. Ovaj princip se najpre primenjuje na životinje. Dakle, Božija tolerancije određene konzumacije mesa, uzevši u obzir post-potopnu situaciju, upotpunjena je zapovešću da se ne jede krv zajedno sa mesom, jer krv predstavlja život (1. Mojsijeva 9,4). Ali u vezi ljudi, Božija primena ovog principa je apsolutna. Jer je Bog stvorio ljude po svom obličju, njihova krv ne treba da se proliva (1. Mojsijeva 9,5.6). Iako su životi životinja sveti, kao što tome svedoči zapovest o krvi, značajno je da samo životi ljudi zahtevaju polaganje računa Bogu (1. Mojsijeva 9,5).

Jevrejski jezik ima nekoliko glagola za ubijanje. Svi ovi glagoli, osim jednog, primenjuju se u na ljude i na životinje, ipak, glagol *ratsakh*, primenjuje se samo na ljude. Ono što je značajno je to da se upravo taj glagol, *ratsakh*, koristi u Deset zapovesti (2. Mojsijeva 20,13). Nijanse u različitosti ovih reči ipak ne prave razliku između ubistva i drugih slučajeva, već je prave između *objekta* koji se ubija – ljudi ili životinja. Dakle, šesta zapovest ne treba da se prevede „nemoj činiti ubistva“ u smislu posebnog kriminalnog čina, već „ne ubijaj ljude“ u apsolutnom smislu.

**Pitanje za razmišljanje:** Kako ovaj princip treba primenjivati u vojnoj službi ili po pitanju smrtno kazne?